

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

НАУЧНА ЂЕРЕТАЊА.

Од дра Николе Вучетића у Шапцу.

(Продужење)

А која је врста кафе управо најбоља? запитаће Иванка, која је већ пре за то Љубицу запитала.

Да, запитали сте ме већ једном за то, рећи ће Љубица али сам хтела пре да Вам објасним, како кафу фалзификују. Сад да Вам одговорим на Ваше питање. Као што знате, дрвце од кафе (*Coffea arabica*) расте у јужној Абисинији и у пограничним Гала-земљама, у Кафи и Енареји, и то је првобитна домовина кафе. Међутим данас се негује кафа готово у свим тропским пределима, а нарочито на Јави, Суматри, Цејлону, Порторику и у Бразилији. Продукција кафе на читавом свету извања годишње од прилике 7½ милијона центата. Према земљама, где се кафа производи, разликујемо врло многе врсте. Каквоћа кафе је врло разноврсна. Највећма на гласу је абисинска врста, затим западно-арапска или мока, ма да су зрна мала и несу, бог зна како, на око. Изврсне су врсте такођер и Менадо, Јава, Куба и Цејлон, а Бахија и Доминго су најлошије врсте.

Ја сам учила, рећи ће Душица, а ако

се добро сећам, господин професор нам је у вишој женској школи показивао и бобице од кафе; али се сад не сећам са свим, како су изгледале.

Да, на дрвцету од кафе, прихвати Љубица, буду с почетка бобице налик на мале трешње, из почетка зелене, а на послетку плавичасте, као мали орашчићи; испод меснате коре налази се пергаментаста љуска са две преграде, а унутра су два планконвексна зрнца, округла као јаје и на унутрашњој страни, т. ј. на равној, налази се удубљење, које можете на сваком зрнцићу кафе видети. Зрнцић ова ослобађају се од коре и љуске на разне начине, суше се и, по разним земљама, по начину купљења и добијања и по неговању, разне су величине и боје, која је у опште зеленкаста, плавичасто зеленкаста или смеђушкасто-жута. У том стању је кафа готово без мириса и нешто стеже уста.

Јест, то сам и ја приметила, упадне у реч Душица, а како лепо кафа мириши, кад се пржи. Често сам о томе размишљала, па ни како не могу себи да растумачим, како то бива.

Ево како, рећиће Љубица. Пржењем се кафа, тако рећи, скроз промени. Она се састоји из кофејина, органског тела, које сачињава најглавнији део дејства кафе на организам, а њега има, које слободнога, које везаног за кали до $5\frac{1}{2}\%$. Сем тога ћете у кафи наћи бегућег ароматичног уља, али врло мало; за тим воде до 12% .

Шта, зар у кафи има уља и воде?! запитаће зачуђено Иванка.

Па да богме, одговори Љубица, сва органска тела у опште садрже велику количину воде у себи. Па најпосле, Ви сте морали видети, како се кафа при пржењу зноји, на што ћемо мало после доћи. А мирисавих уља ћете наћи у, мал'не, сваком семени и плоду.

Отуда је ваљада и мирис цвећа, плодова, семења и т. д., прихвати Душица.

Да богме, потврди Љубица. Него да наставимо даље о кафи. У њој ћете наћи даље масти, доста ћелијског ткања, лимунске киселине, шећера и декстрина. Кад се кафа испржи, изгуби од прилике 8% воде, нешто и органских делова, којом се приликом прави тако звани кофеон (ароматичко уље) који на далеко распростире пријатан мирис пржене кафе; шећер и ћелијско ткање претворе се у карамел, који даје мрку боју зрнцима, и куваној кафи. Пржена кафа даје од себе, при кувању, 25% растворљивих супстанција, парочито кофејина, зејтина и т. д. У једној порцији, где се скува обично 15 грама чисте кафе, попијемо ми кофејина 0.26 грама.

Дакле већ при пржењу кафа олакша, као што Ви госпођице споменусте мало пре? примети Иванка.

Свакојако, одговори Љубица; пржена кафа буде готово за четвртину лакша.

Шта се хоће управо пржењем, да развијемо у кафи кофеон и карамел помоћу топлоте? запитаће Душица.

Да, да, потврди Љубица, пржење кафе има за задатак, да развије њену арому и баш за то је најбоље пржити кафу у суду, који је вештилом затворен, у тако званим пржонама, при доста високој температури, да се мирисаве материје задрже, и то дотле, докле зрна не постану мрка и не стану се знојити. За укус кафе је врло

добро, да се кафа из пржоне изаспе брзо на какву хладну плочу, јер се онда мирисаве материје за зрнцима вежу и тек их при кувању вода извуче.

Па то је онда пржење у шерпењи, тигању и т. д. неподесно, свакојако кафа мора да изгуби много од свога мириса, приметиће пажљиво Душица.

Да богме да је, потврди Љубица; па тако је пржење и неподједнако, некоја зрнцима препржена, а нека недопржена.

Ја сам читала скоро негде у новинама, где препоручују неки екстракт кафе и хвале га, бог зна како, као што се већ све у огласима хвали; да л' то вреди што год? запитаће Анђелија.

Ах, да, то су фабриката, одговори Љубица, који се праве од кафе са дометањем шећера и шпиритозних течности, рума и коњака. На путовањима и у рату могу се употребити, јер је из њих лако и спретно спремити кафу; али не могу се ни из далека мерити са обичном кафом, јер при прављењу изгуби кафа и од мириса и укуса свога.

Ми смо мало пре од Вас, госпођице, дознали, да се на милијоне цената кафе продуцира и троши, рећи ће Душица, то је и поњатно, кад се узме у обзир, да свака кућа троши много кафе, па где су толике кафане и гостионице, које страшно много кафе троше! Али то ваљада неје увек тако, у том размеру, било?

Па да богме да неје, упаде у реч Љубица, тек 1555. год. подигнута је прва кафана у Јевропи и то у Цариграду, под Сулејманом великим. Ту беше рандеву тамошњих научењака. Сто година доцније почеше пити кафу и у Италији и у Енглеској. Прва кафана у Лондону подигнута је 1652. год., а у Бечу, за време велике опсаде, 1683. год., беше један Србин, који је прву кафану отворио. У Немачкој пак беше још почетком овога века кафа права реткост а данас је већ и у најскромнијој кући свакодневно пиће. Из почетка су строго забрањивали кафу у Јевропи; али трошење исте развијало се, уз пркос томе, све већма и већма, тако да и данас још непрекидно напредује.

Пре неколико година, рећи ће Петрија,

читала сам у новинама о предавању једног бечкога професора са медицинскога факултета, име сам му заборавила —

Биће Нотнагла, додаде Душица.

Јест, јест, настави Петрија, Нотнагл је предавао о шкодљивости кафе и алкохола код мале деце, па сам ја питала нашега лекара за то, а он ми рече, да то неје баш тако шкодљиво, јер се кафе у толико болести деци баш и препоручује.

То је, видите, прихвати Љубица, чисто лекарско питање. За време мога бављења на универзитету имала сам једну врло добру пријатељицу, која је слушала медицину и постала доктор целокупнога лекарства, с њом сам се врло радо разговарала о чисто медицинским питањима, а она је била врло темељнога знања, па смо једаред повеле разговор и о утцају кафе, чаја и алкохола на живчани сустав човечји, а нарочито на дечји организам. Ја ћу да Вам истакнем овде само, што сам о кафи и чају чула, јер то је двоје сродно.

О, ал' је то занимљиво! повикаше све у глас.

Кад се кафе умерено употребљује, настави Љубица, подноси се она добро и не наноси ни каква вреда и на послетку постане мало по мало нужна, као и дуван, алкохол и т. д., те ако је човек изостави, изазива то непријатне последице, нерасположење и неспособност за душевни рад. Ако се пак врло јака кафе употребљује дуже времена, страдаће на послетку апетит и сваривање, а последица ће бити јака живчана раздраженост. Код врло великих доза кафе могу доћи и знаци отровања, који, у осталом, за кратко време умину. Међу тим, кафе пију милијони људи без икаквих појава болести. Без сумње, кафе исто тако неје нужна за одржање организма, као ни алкохол ни дуван; али, кад се умерено употребљује и кад организам не пати од извесних болести, онда је кафе врло важно средство за уживање, којег се дејство најбоље на живцима показује. Узгред буди речено, кафе нема никакве важности у погледу на храну.

Дакле умерено могу и деца кафе трошити? упадне у реч Петрија?

О, не, то не ћу да тврдим, настави

Љубица, на против, ни једно дете не би требало до десете године да зна, шта је то кафе, изузимајући у неким тешким болестима, где то изриком лекар одреди. Млеко и чорба нек замену у то доба кафе. Ту бар не треба детету за рад живце надражавати, а не може бити реч ни о навикама у то доба. Шта више, моја ми је пријатељица тврдила, да прераво пиће кафе и чаја ствара земљиште за нервне болести, а природним потпомаже да се развију.

Видите, друге, мени је увек неправдо било, рећи ће Савка, кад бих видела, да деци дају кафе, а јако се увек љутим, кад мој Милаш чешће даје деци из своје шољице да пију.

Ја сам то увек забрањивала, примети Иванка, а имам ујну. Ви је сви знате, госпођу Спасију, она свог века неје сркнула кафе. Кад је мала била, несуду јој дали родитељи, а доцније су јој забранили лекари, јер је, веле, нервозна и има неку малу грешку на срцу.

Јест, јест, настави Љубица. Баш то сам хтела споменути, да има више болести, где лекари кафе изрично забрањују; тако код живчаних болести, падавице, мимика, хистерије, тешких хроничних живчаних болова и тако даље. Исто тако код срчаних болести разне врсте; код болести крвних судова и навале крви; код већине болести стомака и бубрега. По себи се разуме, да ће избегавати кафе и они, код којих се појављује иза пијења исте душевна узрујаност, неспавање и т. д.

Збиља, ја сам гледала многе, рећи ће Душица, где се устежу од пијења кафе, јер се боје, да не ће добро спавати, бога ми, ја, кад је пијем, а исто тако и чај, спавам добро, као и увек.

То је индивидуално, примети Љубица; као што имаде случајева и код многих других лекова, које појединци не подносе, а другима ништа не штоди и узимљу их без икаквих препона. Тако и једна иста количина кафе код једнога произведе узрујаност и неспавање, док други ту исту количину испије и не опажа никаквих промена на себи.

Како бих радо седела још читаве сате

проговори усплахирено Јованка, гледећи на свој часовник, који је показивао већ три четврти на седам, и слушала ове дивне разговоре, којих свака речица злата вреди; али морам хитати кући, јер имам госте на вечери, а ја се толико задржах.

Та збиља, проговори збуњено Анђелија, па ја Вас ни нудила несам, изводите воћа, ђаконија.

Не, не, рећи ће мирно Петрија, за лепеших ђаконија не би ни могло бити, него што смо ово после подне провели.

Заиста, и ја се с Вама слажем! повикну усхићено Душица.

Ја сам се данас провела на овом јаузну, како још ни на једном до сад, рећи ће

Савка, и пуна задовољства идем кући; али имам једну молбу на читаво друштво и на госпођицу Љубицу: да се сутра на вече после вечере сви овако нађемо код мене на чају! Реците: хоћемо! Тако бих радо хтела коју чути и о чају.

Хоћемо, хоћемо! повикаше све у глас, а Душица са радошћу клицаше: о чају, о чају да чујемо!

Ајдемо, ајдемо... до виђења... хвала... лаку ноћ! опраштају се појединце.

А од наших карата канда данас ништа! шапну Милена Анђелији на ухо, осменувши се слатко.

Да бог дас, на веки им одзвонило! одговори Анђелија и опростише се.

ОСВЕТЉЕЊЕ.

Кад се у суморним зимским данима већ одмах после подне почне сутоњ да хвата; кад кроз густу маглу видимо тек око подне бледу сунчану плочу, како се мучи да нам по који зрачак пошаље, онда нам и нехотице падну на памет летњи дани са својом жегом и јаком светлошћу

Без светлости нема живота. Свако живо тело треба светлости већ за своје развијање. Но човеку је осим тога она нужна и за његове друге послове.

Нема сумње, да је велика брига домаћици, како ће своје одаје осветлити у оно време, кад нам сунце не даје светлости. Та брига прати човека још из најстаријих времена, и пратиће га увек, јер човек гледа да справе за осветљење непрестано усавршује.

Наши стари су запамтили још све оне примитивне справе за осветљавање, као што је жијак, кандило, а у сиромашним нашим крајевима још и дан данас знају за луч.

Колико су људи у усавршавању својих справа за осветљавање коракнули напред, може се видети из приређених изложба електричних, где се ноћу постигне тако јако осветљење да се заиста поред такве светлости види као поред оног драгог камена, за кога наша народна песма вели, да се покрај њега „види вечерати у по ноћи као у по дана“.

Па од какве је огромне јачине светлост у морским светиљкама, које у бурним и мрачним ноћима служе бродарима као путевођа. Каква је голема светлост у буктињи, што ју држи голема женска прилика у споменику слободе, што су га Французи даровали државама североамеричким, и која је смештена у Њу-Јорку на отвореном мору, која светли ноћу миљама да-

леко. Како нам чудно мора изгледати кад сравнимо тако велики проналазак са обичним жијком.

Још су наше старе мајке у вече до неко доба ноћи шиле уз жијак, који је био начињен од увитијеног парчета крпе умочене у маст или зејтин; још није тако давно било, кад и лојана свећа није била ређа, а воштаница се само у цркви палила или у кући о Божићу и крсном имену. О белим свећама (мили-свеће) онда још ни разговора није било.

А шта учини увоз петролеума из Америке? Учинио је то, да се на све оне друге начине осветљења заборавило, да се то све оставило, и да су сад свуда заведене скоро као једине справе за осветљење — петролеумске лампе.

Па какву тек обнову учини у већим местима завађање гаса* за осветљење. Нема ту шепртљарија са пуњењем лампа, ни намештањем ни пуцањем цилиндера; — отвориш славицу на лампи, држиш запаљену машину, а оно плане и горе до миље воље. Па још како светли! Не можеш у пламен гледати.

Но све то није ништа спрам оног преображаја, што га је до сад учинила електрична светлост, и што ће га још учинити. Електрична светлост још није последњу реч рекла. Ко зна шта ће с њоме у идућем веку бити?

Све је то лепо и красно овако споља, лепо је видети ноћу јако осветљену улицу или собу, лепше, него кад видимо како нам из далека светлост чкиљи. Но да ли поред тог напретка у проналасцима разним не иду упоредо и неки

* Многе домаћице називају рђаво петролеум *гасом*. Међутим гас за осветљење је сасвим нешто друго и нема сличности са петролеумом, пошто је овај течан, а гас је ваздушаст. Овај гас справља се у нарочитим фабрикама и кроз подземне цеви води се у варош и ту се у за то удешеним лампама пали.

недостатци које примитивније справе немају? Рекли би, да савршеније справе имају баш по крај својих бољих страна и неке рђаве стране, које их прате и са њиховим развијањем и оне расту.

Да осветлимо то неким примерима. Жижак је проста справа. Метне се у ма чега мало масти или зејтина, завије се парче крпе или памука, метне се унутра и запали. Ето жишка. Ако га случајно превалимо, он ће се угасити. Свећа је тако исто проста справа, па и она нема никаквих опасности. Но да ли је и петролеумска лампа, која је већ врло комплицирана; да ли је и она тако безопасна? Зар не чујемо и не читамо често како се догоди овде или онде каква несрећа због експлозије петролеумске лампе.

Или гас за осветљавање, чије прављење је већ врло склопљена ствар, који још јаче светли од петролеума, зар он није кад-кад опасан? Зар не можемо чути или читати, да је овде или онде се догодила експлозија гаса, и то још много јача и опаснија него са петролеумском лампом.

Зар на послетку електрична светлост, која је још савршенија од гаса за осветљење, нема исто тако својих рђавих и опасних страна. Зар нисмо баш скоро читали, како је у Београду свалио ветар жице од електричног трамваја и бацио их доле на телеграфске жице, и како су тај силни потрес осетиле телеграфске станице чак у унутрашњости Србије. А зар је један радник страдао, који је случајно руком дирнуо, или ногом стао на жице које служе електричној лампи.

Кад справу какву усавршимо, она понесе Нови Сад.

собом и још увећа и своје незгоде, па тако је то и са справама за осветљење.

Како наше домаћице највише употребљују петролеумске лампе, то се њих највише тичу оне незгоде, које те лампе имају. А код таквих лампа обично је у првом реду крив рђав петролеум. За то домаћица није ништа уштедила ако је купила јефтинији петролеум, шта више у јачини светлости је изгубила, пошто рђав петролеум рђавије и светли. Осим тога је пун запаљивих гасова, од којих и произађе експлозија. Петролеум треба да је врло чист, да је добро рафинован.

Дољњи део лампе, у коме петролеум стоји, треба да је што већма удаљен од пламена; а пламен да је са што више ваздуха у додиру. За то су добри шупљи фитиљи, ту је сагоревање потпуније, а светлост јача. Што је пламен даље од петролеума, тим ће се мање овај загрејати, и мање гасова излазити из њега. Разуме се, да лампа мора потпуно затворена бити, да такви гасови из ње не могу на поље излазити. Пламен треба да је миран, да не пуцка, јер то је већ рђав знак.

При куповању како лампе тако и петролеума не треба гледати на малу разлику у цени, јер осветљење је врло важно по живот и рад а и здравље човечије, па ту ваља добро пазити, јер човек велики део века проведе гледајући и радећи крај вештачке светлости, па бар нека улеси да му је осветљење добро, јасно и безопасно. А ко не мора крај вештачке светлости радити, за тога је најбоље!

Ла—.

БЕЛЕШКЕ

ИЗ ШКОЛЕ.

Освећење нове школске зграде. Његова Светост патријарх српски Георгије Бранковић подигао је о свом тропку ново школско здање у Белом Брду, селу свога патријаршеског властелинства. Ова је зграда свечано освећена 23. октобра о. г. у присуству заступника патријаршеског г. Др. Милана Максимовића, управитеља дањског, и заменика глав. школског референта, Високоблагородног г. Николе Ђ. Вукићевића. Поред здања овог даровала је Њагова Светост у помоћ за издржавање мушког учитеља: 6 јутара ораће земље, а издржавање учитељице за ту школу примила је Његова Светост на себе. Ови дарови намењени општем добру народа нашег изазивају у грудима нашим захвалу и усклици живела Његова Светост!

Девојачки Институт Царице Марије на Цетињу навршио је на Ваведеније о. г. 21. новембра о. г. 25 година, како је отворен, и завод се био спремио да свечано прослави тај дан,

али због смрти цара руског Александра III. одложила се свечаност за догодипе.

На свеучишту будимпештанском има ове школ. 1894—5. год највише слушалаца уписаних од свију досадањих година. Уписало се равно 4000, од којих су 2500 правници, а 1500 осталих струка: медицинара, филозофи, фармацевата и богослова.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Ракија као лек против кијавице. Немачки медицински лист, што излази у Бечу наводи по дру Х. Kerris Xanten а, да се кијавица може најлакше отерати обичном комадаром ракијом, и то овако: ваља усуги на длан те ракије па шмркати у нос. У први мах ће палити она нос, доста јако, али ће то на брзо попустити; ал ће уједно и течност одмах престати ићи на нос. Појавили се кијавица поново, ваља и шмркање ракије поновити, и по казивању тога лекара, који је сам то опробао, престане сасвим кија-

вица после првог, а највише после другог шмркања комадаре ракије.

РАЗНО.

Венчање руског цара Николе II и царице Александре Феодоровне обавило се у Петроград у ужем кругу сродника ова два двора у понедељак 14. новембра о. г. Живели!

Српска жалост за пок. руским царем Александром III. је општа; она се показала на тугованкама народним и парастосима на Цетињу, Сарајеву и Београду; али од свију знакова приватне народне туге избила је најзначајније она у Београду, што је приредила у својој цркви гђа Драга удова Стапојла Петровића 14. новембра о. г. Она је о своме трошку обукла сву цркву у црно и дала запалити у чирацима воштанице од метера и по, а дебеле ко рука у лакту. И воштанице су биле обучене у црно и словима А. III. обележене Парастос је одслужио сам митрополит београдски Михајло. Парастос је врло свечан, и кошта саму ову Сркињу

1200 дин. То је врло леп знак поштовања и туге. **Изложба босанско-херцеговачких руковорина** отворена је у Бечу и Будимпешти, нарочито за божићне празнике. Израде те хвале све бечке и б. пештанске новине са њихове лепе техничке израде; само је штета, што су ту радњу преузели тамо Јевреји, а не они, који су позвани.

Добротворка гђа Јулијана Николићка рођ. Петровићева у Кули (Бачка) оставила је тестаментарно српској школи у Кули своју кућу у вредности од 6—7000 ф.; и осим тога намерула је фонду српске девојачке школе 2600 ф. Нека јој је слава!

Анђелковићев фонд. У Нов. Сланкамену (Срем) основао је пок. Ђ. Т. Анђелковић још 1849. г. фонд за издржавање српске православне вероисповедне школе и учитеља у своме месту. Тај фонд порастао је сада на 10.000 ф. у новцу и једне куће с баштом у Н. Сланкамену. Сад су тек власти решиле, да управља тим фондом српска православна цркв. општина у Новом и Старом Сланкамену, која ће скорим отворити из те фондације српску вероисповедну школу.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

Добротворна задруга Сркиња Новосаткиња имала је своју редовну одборску седницу 6. (28.) новембра о. г. под председништвом своје начелнице гђе Јулке Радовановићке.

На овој седници се поднео извештај о последњој друштвеној забави од 12. (24.) новембра о. г. из ког се видело, да је утекло на забави 345 ф. 40 н. добровољних прилога и 159 ф. од улазница, свега 504 ф. 40 н. а вр. По достављеним рачунима потрошено је пак 139 ф. 04 н., те је тако претекло чисте добити: 365 ф. 36 н. а вр. Од ове своте је одређено 10 ф. потпоре приправници Марији Милутиновићевој из Новог Сада; 10 ф. на одело сиротих ученица у овдашњој срп. вишој девој. школи и 130 ф. на одело сироте школ. деце из срп. основ. жен. народ. школа; 100 ф. да се подели као божићни дар сиротим удовицама, а остало, да се остави у фонд задружни.

Овом приликом је решено, да се са захвалом спомену и на јавност у овом листу изнесу сва имена приложника за ову забаву, а тако исто, да се изда јавна захвала и свима редитељима игара, који су украсили друштвену забаву и припомгли, да је тога вечера друштво било расположено и добро се провело.

Одређено је по 2 ф. месечне потпоре ученици шва и кројења Софији Ђорђевићевој и узета је на знање захвала на ланској потпори гђице Даринке Милутиновићеве учитељице мостарске и Маре Јовановићеве приправнице лан-

ске, која изјављује, да са материјалне оскудице свога оца не може даље да учи учитељску школу.

Прочитано је решење епархијског школског одбора бачког од 6. (18.) септ. о. г. бр. 998/158. којим се потврђује за забавиљу друштвену гђица Даринка Калићева.

Јаван рачун

о забави добротворне задруге Сркиња Новосаткиња држане 12. (24.) новембра 1894.

Примање: а) добровољни прилози: 345 ф. 40 н.
б) улазнице: 159 ф. — н.

Свега: 504 ф. 40 н.

Издавање: 139 ф. 04 н.

Чист приход: 365 ф. 36 н.

Добровољне прилоге пружише ови:

По 20 ф.: Његова Светост патријарх српски Георгије, гђа Јулка Радовановићка начелница.

По 10 ф.: Гђа Софија Дунђерска велепоседница, Централни кредитни завод у Новом Саду.

По 5 ф.: Његово Високопреосвештенство г. епископ бачки Герман Опачић, Српска задруга за међусобно помагање и штедњу, вел. жупаница гђа пл. Флат, Лаза Милошев, Љубица Димовић, Софија Јевтићка, Марта Кондорози, генералица пл. Мајна, Персида пл. Мандићка, Мила Радовановићка, Ђорђе Видицки, Маџистрат, Геда Дунђерски, Хајнрих Оренштајн (Беочин), породица Едмунда Шнипера (Беочин), Петровић кројач.

По 4 ф.: Ђорђе Мијатовић, Јаша Дунђерски (Сентомаш), Лаци Парчетић (Суботица).

По 3 ф.: Олга Пеци Поповић, Ема Хирш, прота Копер, Душан Јовановић, Олга Ђурчићка, Исидора Дунђерска (Сентомаш), Катарина Мијатовићка, Парва деоничарска млинара, Др Јован Грујић, Штедионица (Sparkassa), Х. Г. Плавшић, Др. Д. Милић, Милева Вукичевић, Марија Фишер.

По 2 ф.: Мина Фрајнд, Алтвирт, П. Романовић Марко П. Шилић, протосинђел Митрофан Шевић и Милева Гојковић из Карловаца, Др. П. Јанковић, Милош Димитријевић, Паја Гостовић, Мита пл. Јовановић, Марта Станојевићка, Вида Давидовац, Тока Ракић, Моган, Анастасија Недељковићка, Јулка Политова, Др. Хок. К. Крон, Марија Вучетићка, Ирма Адамовићка, Катица Манојловић, Кат. пл. Новићка, Кат. Попадићка, Задруга за предужам (Vorschussverein), Елиза Брунер, Др. Марковић (Земун), Др. Момир Павливић (Сентомаш), Нина Николић (Иланца).

По 1 ф.: Ђура Стојковић, мајорица Милева Вујичић, Марија Васиљеска, Јов. Димић, Т. Вуковић, Ђ. Ивковић, Марија Максимовићка, Етелка Вурст, Др. Канас, Јован Грчић, Бета Варађанин, Јов. Георгијевић, Марија Стајић, Др. Велимировић, Јован Храниловић прота, Марија А. Поповића, Др. Ђ. Дера, Јецка Напошевићка, Антон О. Шрајбер, Браћа Поповића, Кат. Нешковићка, Јулка Савићка, Јустина Поповићка, Софија М. Кода, Марија Стојановић, Ангела Лозанова, Ернет, Марија Георгијевић, Ана Јовановић, Јустина Кода, Ирина Барако, Зорка А. Кода, гђа Грозингерка, Шарлота Блау, гђа Др. Кона, гђа

Џубертка, Теофана Бекићка, Јулијана Дракулићка, Берта Рот, адвокат Зомбори, Регењи, Лакић, Мепрат, Др. М. Ђирић, гђа Бипарићка, Љубица Вујатовићка, Гифингер, Душан Арновљевић, Катица Дера, Берковић, Ана Грујић, Катица Ђирићка, Шандор Тапавица Милица Брзак, Даринка Калићева, В. Фајт, Ј. Гајгер, Јулка Јевтићка, Мара Др. С. Ђирића, Хелена Месер, Рокса Панаотовићка, Ж. Теодоровић, Ана Камбер, Рабштерн, Ана Хај, Кат. Салаи, Марија Лугумерски, Персида Бојшић, Ана Стерио, Марина Завишићка, Марија Крецер, Зорка Деметровића, гђа Рохоњи, Жига Касовиц, Др. Далноки, гђа Дра Левингера, Софија Пушибрковица, Марија Гајгер, Паулина Левингер, Франц Обермилер, Стеван Медурић, Ана Павловић, Мита Мангодић, Славнић ивцинир, Петермајерка, Миливој Карамарковић.

По 50 н.: гђа удова Михајловићка, Маркушка, Марија Гавриловићка, Марија Бичанска, Марија Костић, Милан Радишић, Марија Кристић, Н. Н., П. Михајловић, Сока Наодовић, Лаза Максимовић, Лаура Ђурковић, Филип Михајловић, Адолф Кон, Кат. Јовановић, Изекуц, Мара Марић, Милица Нецкова, Барон Фрелих.

По 30 н.: Васа Петровић.

Свима горњим приложницима, као и осталим гостима, а нарочито г. г. редитељима (аранжерима) изјављује се овим најтоплија захвала од

Одбора

Добротворне задруге Српкиња Новосаткиња.

ДОПИС.

У Турији, на појутарје св. Димитрија. Јуче на св. Димитрију одржала је наша српска читаоница своју крену славу. Беше то права српска слава, а за наше место и сиромашну школску децу слава значајна. — На другим местима, где има лепих установа, корисних удружења, као што су „Српске женске задруге“ одевају оне повећи број сиромашне школске деце, а тиме одговарају речима песника:

„Скини ми, бабо, с чела облаке,
Не дај ме, бабо, у просијак!“

То што чине на другим местима племените задруге наших женскиња, примила је ево на себе први пут наша Српска читаоница. Одбор наше читаонице решио је, да се ове година одржи крена слава, а по сечењу колача, да се држи једно предавање;

чиств приход, који том приликом падне, да се употреби на одело школској сиромашној деци. Замисао је врло племенита, која се остварила. При сечењу колача кумовао је г. А. Манојловић, трговац из Сентомаша, који је на ту сврху поклонио 20 круна и 5 метерски центи пшенице. Хвала му! Предавање је држао друштвени тајник о томе: „Какви смо ми?“ По свршеном предавању даровао је шта је ко хтео, те је скупљено у ту сврху близу 80 форината

Као што видите, постигнут је и моралан и материјалан успех, што свакако на дику служи нашој читаоници, а дародавцима нека је хвала у име оне дечице, која ће сад моћи школу походити.

На крају бих само се запитао: зар не би било могуће код нас основати српску

женску задругу,* у месту српском, које

* Само треба покушати. Српкиње су свуда вољне пружити руке једна другој, особито кад се тиче добротворних установа, само треба неко да покрене идеју.
Уред.

броји преко 3000 српских душа? Нека о томе размисле наше честите Српкиње, а други пут коју више.

З. Јов. Медурик

ЗАБАВА

ПРВА ПЕСМА.

Кад је Господ стар'о жену,
Беше добре воље.
(Ал' и створи ремек-дело,
Не мож' бити боље!)

Па кад рече: „Из твог ребра
Ево *Еве*, ево“!...

Београд.

Први човек, првој жени,
Прву ј' песму спев'о...

Али жена, — *Ева* што је! —
Викну: фала Богу,
Што већ имам, кога слатко
— За нос вући могу!

Др. Кизбулбуц.

БОЖИЋ НА СЕЛУ!

„Па баш Божић, да морамо провести на селу!“ Ове речи готово очајно изговори госпођа Мара и погледа кроз сузе у свога мужа. Можда се надала, да ће га тиме одвратити од његове намере. Но др. Мита Павловић остаде сталан у пркос сузним погледима његове младе, скоро доведене женице.

„Али слатки Мито — зар ми не би могли боље провести Божић овде у вароши? Позвали би све твоје другове, па“

„Не, не, о томе не може бити ни разговора, јер сам својим родитељима обећао, да ћемо први Божић код њих провести. Ја држим, да и ти ниси тако немилосрдна, да ћеш покварити радост мојим старим родитељима, којима имам толико да захвалим.“

Ово поможе! јер у госпође Мару је срце меко као голубије, не би та могла ни муву увредити, а камо ли ове честите и старе људе, који је волу као рођено дете.

„Па добро, слатки Мито, ја ћу све сипрмити, а прекосутра се можемо кренути.“

„Ти си моја добра, мала женица“, рече Мита и загрли је.

Бадава уздисаше госпођа сенаторовица Миљка, мати Марина, кад јој ова саоп-

шти своју намеру, Мара је и не слушаше. У очи туцина дна крену се млади пар на пут. Путовати на жељезници није баш ни лети пријатно, а зими ни толико, с тога Мара баш није била пријатна сапутница. Мита покушаваше из прва да је разговори, али пошто му не испаде за руком и он ућути. Тако једва живи дочекаше да стигну до последње жељезничке станице. Овде их дочека стари Пера, слуга Митиног оца, са саоницама.

С највећом брижљивошћу умота честити старац свог младог господина и младу госпођу у бунди, „да неби деца озебла“, рече забринуто.

Као стрела летеле су лаке саонице по широкој снегом покривеној помани; дрва на друму беху покривена ињем, а баре, које су заостале још од последње кише, беху смрзнуте. Та необична тишина, после оне лупе и вреве на жељезници, како ли силно утицаше на Марине раздражене живце! Па тек кад одпоче снег, испрва у ситнијим а после све у крупнијим пахуницама да веје, онда се Марино срце од све те ледене ленте тако раскрави, да је искрено захвалила своме Мити, што је повео на тај пут Мита се задовољно насмеши. „Чекај само, док стигнемо!“ рече весело. После једно по часа указа се из да-

лека убаво сеоце. Мара радосно узвикну. Све се већма приближиваху селу. Већ се чује и лавез паса — још мало па су на мети. Сад уђоше у селу. Већ се смркава и по где где се и свеће пале. Несташни малићи још се тоцпаљају и бацају грудима од снега. Кад прођоше саонице они застану, а они мањи се разбегну а старији скину капе па онда весело отрче кући, да јаве, да је дошао „попин господин“. Сутра ће цело село знати, да су попи дошли мили гости.

Ево их већ и пред црквом, још мало, и саонице савише и уђоше у широко дво-риште, које припада оној лепој кући са три прозора, која стоји тик уз цркву. То је поп Маркова кућа.

Попадија, сва румена од радње, истрчи да отвори капију и Мара се за час нађе у загрљају веселе пуначке попадије. „Ево нас мати!“ „Та једва једаред! Од кад Вас изгледам! Кажем ја, тај Пера неће шибати као што треба. Он увек штеди коње.“

Стари Пера се мало намргоди и нешто промумла, по попадија га опомену, да се пожури, „јер треба да се мало поткрепиш — да се не би још разболео. Ено ти у кујни на орману бардак са комовицом.“ На то уђоше сви у собу — ту их дочека попа а и секица Зорка, која је била код комшинице, дотрчи, да загрли свога брацу и снајицу. Вече прође у разговору и ћеретању тако брзо, да се Мара зачудила, кад попа устале и рече, да ће путници бити уморни и да је време спавању.

Сутра дан прође брзо у спремању за Божић. Ту се месили разни колачи и Мара вредно помагаше матери. Пред вече опет отиде чича Пера на станицу по браца Лазу, попиног млађег сина, који је богослов друге године. Сад је вече још брже прошло. Шали и смеју никад краја. И попа се подмладио па прича из своје младости а сви га недахмице слушају.

Освану и Бадњи дан. Попадија уранила па меси колаче а Мара се чисто осрамотила, што је мати преухитрила и сад се још боље жури и помаже где год може. Мати јој показује како се месе колачи. „Видите, божићни колач треба овако оплести.“ Затим изреже као неке тиге од те-

ста. „Ово су тиге а ово гњезда У среди ћу заденути босиљак — еј Зоро, а где ти је она златна жица и црвен ибришим, да обвијем босиљак? Зорка јој дода, што је искала. „Тако — ово ће бити здравље.“ И смеси од теста као мали хлебац. „А сад још све да намажем јајетом, па у пећ.“ Мара уздахну! Можда се сетила, да у њиховој кући куварица меси божићни колач.

„Еј Пера, ти би сад могао заклати прасе.“ Пера једва дочека и за тили часак закла прасе, без којег се и не може замислити Божић. Затим заклаше и два ћурка Та чим се хвала Богу — а ако сад неће, кад су деца на окупу, не знам кад ће. Попа отиде још за раније у цркву а и Мита с њиме. Богослов Лаза нешто се узврполио по кујни, као да нешто тешко има на срцу. „Шта је Лазо, што не идеш у цркву, часови су већ почели?“ „Та ја бих те нешто молио мати.“ „Но, шта је?“ Лаза јој шапну неколико речи и они одоше у собу. После кратког времена Лаза одјури у цркву а мати сузним очима настави свој посао. „Ала има добро срце, то моје дете“ рече после кратке псхивке, „морала сам му обећати, да ћемо послати на благодјејаније једног ћурка и једно два колача. Сад умесише и тесто за чорбу. „Гркљаћиће морам сваке године правити.“ „А како се то прави мамо?“ запитаће Мара. „Ево овако.“ Затим повадише колаче. Божићни колач, наместе по обичају на чинију у којој има жита, шљива, ора и нешто ситна новца, затим углаве свећу у колач.

Кад се попа врати из цркве, попадија уђе за њим у собу и кад се врати изда чича Пери палог, да закоље још два ћурка. Затим их лепо увише и сам Лаза мораде их однети на станицу, јер Пера има у кући посла.

Дође и вчерње. Чим зазвони, попадија припали кандило, које је лепо смештено у жито. Попа и Мита опет оду у цркву, а Мара и попадија још једаред обиђоше све, да виде, да ли је све у реду.

Мрак се све већма спушта. Ево већ и Лазе и попе и Мите. Поседали у соби па се разговарају а женскадија у кујни приправља вечеру. Биће „прибрана пасуља“,

куваних шљива и других носних јела. Мара приправи у једну малу чинијицу меда. „Однеси Зоро, ову саћурицу с ораси и кажи ону, да можемо уносити сламу.“ Зора једва дочекала. Све лети! „Еј Перо, Перо, где си, ајд брже“, виче попадија. „Дед сламу.“ Пера донесе пуну корпу сламе. Попа узе први, за њим Мита, па Лаза, па попадија, па Мара, па Зора, а напоследак чича Пера и Јела слушкиња. Попа одпоче „Рождество“ а сви за њим. Разлеже се кућа од појања. За тили часак обасуше собе сламом, и на сто просуше по мало, Мари се ово све учини некако чудновато. али тако мило, тако свето. — „Хајте децо, поставите сто а ја ћу дотле да скувам „вареник“.“ Мара и Зора све трче. „Немој снајо, заборавити, да поспеш мало жита по столу.“ Мара послуша. Затим увнесоше вечеру. Помолише се Богу и сви поседаше око стола. „Дед прво замедљане ракије.“ Мара послужи. После вечере прекрсти попа собу с ораси затим стаде бацати орасе а сви млађи купе. Мара се отима са Зором а и Јела и чича Пера уђоше. Јела доби пуну кецељу ора. У соби топло, пријатно, а сви су весели, да не мож' бити веселији. Мара се сети досадашњих Божића у родитељској кући, где је увек било ваздан гостију, али све је било онако странно — није било овог правог, тихог, божићнег весеља.

„Је си л подпално бадњак, чича Перо?“ „Па дабогме! Све пуцкара у пећи.“ Мара отрчи да види. У пећи гори велика пањина. То је бадњак. Попа само смеши и гледа задовољно за својом снајицом.

Ал ево и коринђаша. Мара се чисто трже кад зачу под прозором прво „Рождество“ а затим: „Коринђе, меринђе, подај Петру палицу, да забије грлицу“ — па на последак: „Бог ће нама здравље дати, здравље ћемо газди дати, а газда ће нама ора и колача.“ То су коринђаша! Попадија узе колача, ора и јабука и пружи кроз прозор малим коринђашима, који весело одоше, да на другом месту наставе своју песму.

Прође и бадње вече. Освану Божић! Мара се трже иза сна, јер звона зазвонише на јутрење а топ огласи, да је осва-

нуо празник над празници: Божић! Брзо се разбудеше сви укућани, обукоше се свечано па хајд на јутрење. Мара је сад први пут на јутрењу. У цркви је још тама, сад тек пали црквењак свеће у полијелејима; мало по мало па се напуни црква света, сви старији пале свеће или провлаке, и наједаред сину светлост као у но дана. И у Мариној души сину светлост, сјајнија од свију свећа и необична радост испуни јој срце! После јутрења одоше кући. Свако их поздрављаше са „Христос се роди“ а сви одпоздрављаху „Ва истину роди!“ Лаза опали из пушке. После отидоше мушки у цркву а попадија и Мара кувају ручак. Попадија умесила чесницу и метла „цванцик“ у њу. Дође време и ручку. Прво попа и попадија изломише чесницу: ово Богу, па кући, полагајенику, па путнику, па онда свима домаћима по старешинству. Сви траже цванцик. Полаженик нађе цванцик у свом комаду. Јелин најмлађи брат је полагајеник. Он је најбољи ђак, па га је господин попа позвао за полагајеника; он је читао данас апостол. Затим попа начне здравље и пружи сваком по парче. На столу гори свећа заденута у божићни колач. Ручак прође и Мара устаде да спреми сто. „Е то се не спрема“, рече попадија. И Мита јој разјасни, да је то српски обичај, да се сто за сва три дана или бар за прва два дана не мења.

Мало поседаше — а на једаред се зачу звонце. „Ево вертепар“, узвикну Зора весело. Уђоше и вертепарии с вертепом. Мара не може да се нагледа и наслуша. Цар Ирод са круном на глави, па источни мудраци одевени у стихаре, поје, да их је милина слушати. И њихов полагајеник је међу њима. Он им пружи гвоздену кутију с речма: „Ја сам цар Петар, летим ко ветар, носим чутуру вина да наздравим свима. Чутура се одмиче а форинтача домиче!“ Зазвекташе новци у гвозденој кутији и вертепарии оду.

Први дан Божића проведоше код куће, јер је таки обичај. Други дан одоше до куме, па после редом обиђоше све родове и познанике. Свима се допада нова млада — јер до сад су је тек једаред видели, о

сватовима њиховим, али, пошто су се одмах други дан морали вратити у варош, то нису имали прилике ни да проговоре с њоме. Прође и други дан. Трећег дана вијачу Божић. Поседаше у саонице па хајд за Божићем. Испратише га чак до на крај села.

Тако прође Божић на селу. Дође време растанку. С неком тугом у срцу спремаше се Мара за повратак у варош. Другог јутра опреми чича Пера саонице, Мита, Мара и Лаза поседаше. Попадија им дода још два сандучета пуна послестица и колача. Један за Миту и за Мару а један Лази. „Ево и прији колач“, рече попадија и дода им још један завежљај. Сви се окупише око саоница. Још један загрљај, још један по-

глед пуп милоште, још једном: С Богом! и они се кренуше.

На станици се растадоше с чича Пером. Лаза ће сврнути још на који дан код брата Кад стигоше у варош, ту их дочека госпођа сенаторовица „Штета, што ниси била код куће, тако смо дивно провели Божић!“ рече Мари и љутито погледа зета. Овај се само насмеши а Мара одговори: „О и ми смо се дивно провели. Тако леп Божић још никад нисам доживела!“ Госпођа сенаторовица са сажалењем погледа своју заблуделу ћерку.

Кад остадоше сами, Мита загрли своју женицу а она му још једном захвали што ју је повео на село, да тамо проведу Божић!

Даница Б.

ЧИТУЉА.

† **Наста Сладнића** из Ст. Бечеја, добротворка, упокојила се 10. новембра о. г. Она је оставила срп. православној црквеној општини у Ст. Бечеју својих 26 ланаца ораће земље и кућу у вароши на црквено проветне цели. Лака јој црна земља и вечна успомена!

† **Софија Таназевић рођ. Димитријевић**, супруга учитеља и перовођа добротворне задруге Српкиња у Меленце г Паје Таназевића, дошла да у Нови Сад подвори своју оболелу стару матер па се она сама поболе и после 3—4 дана испусти своју млађану душу у 33. години живота. Ово је сестра пок. Мише Димитријевића те је у толико више овај несретни чин изазвао опште саучешће према тој несретној породици. Лака јој била црна земља!

† **Јелена Бошковића**, сестра покојног књижевника и бившег министра просвете Јована Бошковића, упокојила се 14. новембра о. г. у Београду, оставив за собом две неудољене, ал добро васпитане ћерке, обе учитељице у Београду. Беше одушевљена Српкиња Бог да јој душу прости!

† **Батица Брашован** млада и одушевљена Српкињица, ћерка нашег одличног учитеља вршачког Светозара Брашована, преминула је у 19. години свога млађаног живота. Нека је Бог прими у рајске насладе!

† **Кнегиња Визмарковица**, супруга чувеног немачког канцелара кнеза Визмарка, преминула је 15. новембра о. г. у својој 71. години живота а 47. години најпримернијег брачног живота.

† **Бранко Радуловић** предстојник кр глав. царинарског уреда у Загребу, који је направио силуете на дивот-издању Бравкових песама, преминуо је 22 новембра о. г. Вечна му усомена!

† **Константин Рајковић**, парох в. кикиндски, заслужан слуга божјег олтара, преминуо је

8. новембра о. г. у својој 80. години живота а 50. години свог свештеничког делања. Лака му била црна земља!

НОВЕ КЊИГЕ.

Од **Старинара** листа српског археолошког друштва, кога уређује вредни и учени професор велике школе у Београду г. Михајло Валтровић и који излази у свескама од 3—4 штам. табака са додатком цртежа и слика изишле су овог месеца три свеске: од године VIII. 4 књига; од год. IX. 4 књиге и од год X. 1. и 2. књига, са леним и богатим садржајем. На овом листу раде наше најотличније умне снаге и кога год занимају старине и историчне белешке наших српских земаља и покрајине, ваља да потпомогне ово подuzeће.

Старинар излази годишње четир пута и то: свагда првог дана месеца марта, јуна, септембра и децембра. Чланови *утемељачи* овог друштва плаћају 120 динара уједанпут или у 5 годишњих рата по 24 динара. Чланови *помоћници* плаћају оне године кад се упишу 8, а сваке даље године по 6 динара.

Све до сад штампане књиге *Старинара* (године I—IX.) 36 на броју могу се добити за 56 динара или 28 форината.

Све што се односи на овај лист, као што је претплата, пријава за чланство, улози утемељачки, поклони и старине за друштво, дописи и т. д. ваља управити на уредника г. Михајла Валтровића, чувара народног музеја.

Војислављева Споменица, тако ће се звати књига, коју ће скорим издати одбор за подизање споменика Војиславу Илићу. У тој књизи биће радова од 32—40 наших најодабранијих књижевника. Књига ће бити штампана на финој артији и лепо израђена, достојна великог покојника и биће дебела 20 штампаних табака велике

осмине. Чист приход намењен је на подизање видљива споменика на гробу покојникову и на Калимегдану. Цена у претплати 3 динара, а у трговини после 4 динара. Позива се сваки млађи брат и сестра да купе претплату и да шаљу на благајника одборског г. Милоша Валожића, Београд. Имена скупљача ће се штампати у књизи а по могућству и имена претплатника. Ал и осем тога, покојни Војислав је својим ремек-песмама заслужио, да му се овековечи успомена.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

Српске дечје игре. За жен ку децу скупио их и у ноте ставио Александар Јорговић Прво коло. Наградила „Матица Српска“ са 80 ф. из фонда Јована Наке Вел. Ст. Миклушког. Издање авторово. У Новом Саду. Српска Манастирска Штампарија 1894. Цена је 35 н.

Ових дана изишла је из штампе ова књижица, коју је написао наш сарадник г. Александар Јорговић.

Од ове врсте је ово прва књижица у нас. Као што има у нас народних умотворина, тако има и дечијих умотворина, којима се деца народна баве, играју и певају, а нико не зна, ко их је саставио и где су поникли. И дечије игре могу да послуже као једно обележје народне индивидуалности.

Вук Стефановић Караџић, Вук Врчевић и многи други наши књижевници посташе знатни и дични баш са те стране, што покупише те народне умотворине па их изнесе свету на

углед, а са тога је после и наш, већ донде забрављени, народ поново васкрснуо и постао чувен и виђен члан европског друштва.

Г. Александар Јорговић учинио је народу и нашој књижевности лепу услугу, што је почео купити, међу децом народном, њихове (дечије) игре и почео их не само писати, јер то су и други већ чинили, него и у ноте стављати, да постану тако приступачне свуда и свој деци нашој, као што су и оне народне песме постале сад својина целог народа.

Г. Јорговић је овим побудио и остале књижевнике наше, веште нотама, да пођу овим трагом, па да тако, временом, имамо велик и богат низ наших дечијих игара и песмица, те неће наше забавиље бити принуђене, да траже туђе изворе за свој забавни посао и да каламе у наш народ туђу недоношчад, кад имамо тако дивне песмице и игре, да ће од нас туђинци отимати, само док сазнају.

Да су ове дечије игре нашле одобравања у наших књижевника види се и по томе, ште је „Матица Српска“ наградила ово делце са 80 ф.

У књижици овој има из разних наших крајева (Баната, Бачка и Срема) покупљено 24 песмице, које се певају у колу или другим играма. Писац је и у илустрацијама показао, како се деца ређају при једној и другој игри.

Ова књижица може се лепо употребити за божићне и испитне премије, јер је укусно и лепо израђена а није скупа. Добити се може код писца овде у Новом Саду. —н.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Ово је последњи број, нашег листа за ову 1894. годину, те узимамо слободу да и опет позовемо наше поштоване претплатнике, да се претплате на наш лист и за идућу 1895. годину.

Ми ћемо продужити лист у истом правцу и у истој величини, а задржавамо и цену исту од 1 ф. или 2¹/₂ динара за целу годину, али молимо, да се све у напред пуно плати.

Претплата, рукописи и све остало шаље се на уредништво или лично на уредника овог листа у плаћеном писму. Претплата се најлакше шаље поштанском упућеницом, које је сад и за Србију заведено.

Примећујемо, да смо поред досадањих наших сарадника задобили још и друге отличне књижевне снаге, те ћемо од сад више неговати и нашу књижевност.

Ми, ето, своје чинимо, те молимо, да и наши претплатници, сад што јачом снагом пригрле наш лист. Нарочито умољавамо наше добротворне Задруге Српкиња и све досадање скупљачице и скупљаче, да ни овога пута не пожале труда свога, те да скупе што више претплатника, јед од тога зависи опстанак овом листу, као и свим другим нашим књижевним подузетцима; а срамота би била, да овај једини женски лист с ове стране, тако јевтин, падне, можда са пехата увек дичних Српкиња.

Не тајимо, да смо мислили, да издајемо наш лист двапут месечно, или бар да га удвојимо садржином, ал не смемо да се привољемо на то, јер знамо, да је сваки скупљи лист у нас кратка века био, па смо се решили, да и ову десету годину оставимо све при старом.

У Новом Саду 1. децембра 1894.

УРЕДНИШТВО.

